

OĞUZ ATAY • **Günlük**

OĞUZ ATAY 1934'te İnebolu'da doğdu. Ankara Maarif Koleji'ni, İTÜ İnşaat Fakültesi'ni bitirdi. 1960'ta İDMMA İnşaat Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. *Tutunamayanlar*'ı yayımlamasının (1971-1972) ardından, önemli bir tartışmanın odağına yer aldı. TRT 1970 Roman Ödülü'nü kazanan *Tutunamayanlar*'ı kısa bir süre sonra, 1973 yılında *Tehlikeli Oyunlar* adlı ikinci romanı izledi. Hikâyelerini *Korkuyu Beklerken* başlığı altında topladı. 1911-1967 arasında yaşamış hocası Prof. Mustafa İnan'ın hayatını romanlaştırarak *Bir Bilim Adamının Romanı*'nı yazdı. *Oyunlarla Yaşayanlar* adlı tiyatro eseri Devlet Tiyatroları'nda sahnelendi. Atay 13 Aralık 1977'de, büyük projesi "Türkiye'nin Ruhu"nu yazamadan hayata gözlerini yumdu.

İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1987-2024, İstanbul (30 baskı)

İletişim Yayınları 3620 • Oğuz Atay Bütün Eserleri Dizisi 6
ISBN-13: 978-975-05-3906-0
© 1987 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM (CİLTİ ÖZEL BASIM)
1. Baskı 2025, İstanbul

KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsni Abbas
DÜZELTİ Bahar Siber, Ayla Karadağ
BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

OĞUZ ATAY

Günlük

25 Nisan 1970

Selim¹ gibi, günlük tutmaya başlayalım bakalım. Sonumuz hayırlı değil herhalde onun gibi. Bu defteri bugün satın aldım. Artık Sevin olmadığına göre ve başka kimseyle konuşmak istemediğime göre, bu defter kaydetsin beni; dert ortağım olsun. “Kimseye söyleyemeden, içimde kaldı, kayboldu,” dediğim düşüncelerin, duyguların aynası olsun. Kimse dinlemiyorsa beni –ya da istediğim gibi dinlemiyorsa– günlük tutmaktan başka çare kalmıyor. Canım insanlar! Sonunda, bana, bunu da yaptınız.

26 Nisan

Bugün, Blake Edwards’ın –başoyuncu Peter Sellers– “The Party” [Tatlı Budalar] adlı filmini gördüm. İyi niyetli ve korkunç sakar bir adamın hikâyesi. İlk defa bir komedinin, beni bu kadar yorduşunu, bana acı geldiğini gördüm. Böyle bir insan ne yapabilir? Ya bütün hayatınca, kendinin ne olduğunu bildiği için, hiç kıpırdamadan, tırnağını bile oynatmadan bir köşede oturur; ya da –Peter Sellers gibi– bir kere başlayınca tutamaz kendini artuk. Peki bu adam ne yapsın? Benim yaptığım gibi, yıllarca yaşamasın mı? Sonunda tabii, bir kız çıkıyor ve onun kalbini anlıyor. Efendim? Filmin bitişi böyle. Benim hayatımın bir kısmı da böyle oldu. Fakat filim gibi hayat bir yerde bitmiyor. Filmin devamı, Sevin’e

1 Selim: *Tutunamayanlar*’ın kahramanı Selim Işık.

25 Nisan 1970

Selim gibi; günlük tutmaya başlayalım baka-
lim. Sonumuz kayırlı değil herhalde onun gibi. Bu def-
teri bugün satın aldım. Artık Sevin olmadığına göre
ve başka kimseyle konuşmak istemediğine göre, bu
defter kaydetsem beni; dert otağım olsun. "Kimseye söyle-
meden, içinde kaldı, kâzboldı, dediğim düşüncelerin, duy-
guların aynası olsun. Kimse dinlemiyorsa beni- ya da işle-
diğim gibi dinlemiyorsa - günlük tutmaktan başka çare
kalmıyor. Canım insanlar! Sonunda, bana, bunu da yap-
tım.

26 Nisan

Bugün, Blake Edwards'ın -baş oyuncu Peter Sellers-
"The Party" adlı filmi'ni gördüm. İyi niyetli ve korkunç
sakar bir adamın hikâyesi. İlk defa bir komedinin,
beni bu kadar yorduğunu, bana acı geldiğini gördüm.
Böyle bir insan ne yapabilir? Ya bütün hayatınca,
kendisinin ne olduğunu bildiği için, hiç kınadarmadan,
turnağını bile oynatmadan bir köşede oturur; ya da
-Peter Sellers gibi- bir kere başlayınca tutamaz kendini
artık. Peki bu adam ne yapar? Benim yaptığım gibi,
yollarca yaşamasın mı? Sonunda tabii, bir kızı sekerir ve
onun kalbini aular. Efendim? Filmin hikâsi böyle. Benim
hayatımın bir kısmı da böyle oldu. Fakat film gibi
hayat bir yerde bitmiyor. Filmin devamı, Sevin'e

Londra’da anlattığım gibi oluyor: ‘Suç ve Ceza’da Marmaledov,¹ sarhoşları heyecanlandıran bir cennet hikâyesi anlatır ve sonunda hepsinin içeri alındığını, cennetin kapısında bekliyen Marmaledov gibi serserilere de “gelin hergeleler siz de...” denir. Sonra... sonra içerde hâdise çıkarıyorlar, masaları devirip, aynaları kırıyorlar. Cehaletten, görmemiş olmaktan tabii. Tekrar dışarı atılıyorlar sonunda. Sevin, “Artık meseleni sanat haline getirdin,” dedi. Doğru ya, sanat eseri ile insan, yaşar mı bir insanla yaşadığı gibi. Peter Sellers’ı seyretselerdi, nasıl kendilerini tutamadıklarını anarlardı. Bir gülüş, bir tatlı söz onu baştan çıkarır; bir bakıma zararlıdır. O tatlı bakışın sahibi, sonra, içine düştüğü ümitsiz pişmanlıktan kurtaramaz onu. Bu ağırlığı da kimse çekemez. Sevin bile, ‘ağırlık’ kelimesini kullandığım zaman yadırgamadı. Bilmedi ki ben her şeyi hem görüyor, hem de ümitsizce öyle olmadığının söylenmesini bekliyordum. Şimdi yalnızlığımı ve çaresizliğimi daha iyi görüyorum. Londra’ya gitmeden önce, bana dayanılmaz gelen acı ümitler içindeydim. Bütün mesele bu imkânsızlığı görmekse, ben onu hiç yaşamadan da biliyordum. Bu imkânsızlığın ötesine geçip, onu zorlamadan bir şeyler çıkarabilecek miyim? Bilmiyorum. Bunu, bana zaman gösterecek.

1 Marmaledov: Dostoyevski’nin *Suç ve Ceza*’sında Raskolnikov’un âşık olduğu Sonya’nın alkolik babası.

Londra'da anlattığım gibi oluyor: 'Sua ve Caza'da Marmaleddor, sarhoşları heycelanlandıran bir cennet hikâyesi anlatır ve sonunda hepsinin içeri alındığını, cennetin kapısında bekliyen Marmaleddor gibi serserilere de "gelin hergeldin siz de--" denir. Sours... sonra içerde hâdise çıkarıyorlar, masaları devirip, aynalarını kırıyorlar. Cehaletten, görmemiş olmaktan tabii. Tekrar dışarı atılıyorlar sonunda. Sevin, "Artık meseleleri sanat haline getirdin," dedi. Doğru ya, sanat eseri ile insan, yaşar mı bir insanla yaşadığı gibi. Peter Sellers'i seyyetşelerdi, nasıl kendilerini tutamadıklarını anırlardı. Bir gülüş, bir tatlı söz onu bastan çıkarır; bir bakıma zararlıdır. O tatlı bakışın sahibi, sours, içine düştüğü ümitsiz pizmanlıktan kurtaramaz onu. Bu ağırlığı da kimse çekmez. Sevin bile, 'ağırlık' kelimesini kullandığım zaman yadırgamadı. Bilmedi ki ben her şeyi hem görüyör, hem de ümitsizce öyle olmadığının söylenmesini bekliyordum. Şimdi yalnızlığımı ve çaresizliğimi daha iyi görüyörüm. Londra'ya gitmeden önce, bana dayanılmaz gelen ace ümitler içindeydim. Bütün mesele bu imkânsızlığı görmekse, ben onu hiç yaşamadan da biliyordum. Bu imkânsızlığın ötesine geçip, onu zorlamadan bir şeyler çıkarılabilecek miyim? Bilmiyörüm. Bunu, bana zaman gösterecek.

İkinci kitabımda, herkesin saldırdığı ve saldırmakta haklı olduğu bir adamla¹ (bir bakıma adam haklı görüyor onları) herkesin hor gördüğü bir [üzeri çizilmiş] kadının¹ macerasını yazacağım. İkisinin de tek tek yaşantıları, onların birleşmesini zorunlu bir hâle getirecek. Kimse adama acımayacak. Adam ise her zaman kötü değil. Gene de acımaya lâyık görülüyor hiç bir zaman. Her zaman, başkalarının üstün olmalarının acısını yaşamış ve başını kaldırmadıkça küçümseyici bir hor görüşle izin verilmiş nefes almasına. Biraz direnip, ben de bir şeyler yapmalıyım dediği zaman binmişler tepesine; hem de, aldırmadan, yaptıklarını farketmeden, hemen unutarak yapmışlar bunu. Adam hiç unutmamış kendine yapılanları. Kendi yaptıklarını da, aşağılığını da unutmamış, unutamamış. Kadın biraz başka türlü, hep almaya çalışırken, kendine akılsızca güvenmiş. Haksızlık saymış başına gelenleri. Hep beklemiş cennete girmeyi. Adam, bir cennet gibi görünüyor ilk zamanlar ona. Sonra –ne yazık– birbirlerine eziyet ediyorlar. Adam bilmeden, iyi olduğunu sanarak; fakat bir miskinlik ve derininden kadının yanlış olduğunu sezerek... kadın da devamlı bir didinme ile. İkisi de yoruluyorlar. Hikâyeyi, kısmen adam

1 *Tehlikeli Oyunlar*'daki Sevgi ile Hikmet.

27 Nisan

İkinci kitabımda, herkesin saldırdığı ve saldırmakta haklı olduğu bir adamla (bir bakıma adam haklı görüyor onları) herkesin hor gördüğü bir ~~adama~~ kadının macerasını yazacağım. ikisinin de tek tek yaşantıları, onların birleşmesini zorunlu bir hâle getirecek. Kimsede acımayacak. Adam ise her zaman kötü değil. Gene de acımaya layık görülüyor hiç bir zaman. Her zaman, başkalarının üstün olmalarının acısını yaşamış ve başını kaldırmadıkça hüçümseyici bir hor görüşle izlenirilmiş nefes almasına. Biraz dınenip, ben de bir şeyler yapmalıyım dediği zaman bitmişler tepesine; hem de, aldatmadan, yaptıklarını farketmeden, hemen unutup yapıyorlar bunu. Adam hiç unutmamış kendine yapılanları. Kendi yaptıklarını da, azaldığını da unutmamış, unutamamış. Kadın biraz başka türlü, hep olmaya çalışırken, kendine akılsızca güvenmiş. Haksızlık saymış başına gelenleri. Hep beklemiş cennete girmeyi. Adam, bir cennet gibi görünüyor ilk zamanlar ona. Sıra - ne yazık - bir birilerine eziyet ediyorlar. Adam bilmeden, iyi olduğunu sanarak; fakat bir miskinlik ve derininden kadının yanlış olduğunu sezerek -- kadın da devamla bir didinme ilişkisi de kuruluyorlar. Hikâyesi, hususen adam

anlatıyor. Kısımten başkaları. Kadın anlatmıyor. Yalnız adamla konuşuyor ve onu da anlatıyorlar. Sonunu şimdilik düşünemiyorum; fakat bir çok bölüm yazabileceğimi hissediyorum şimdi. Adam, kendini çok didikliyor ve her yıkılışında, daha önceden yalnız kendinin bildiği küçük hesaplardan, küçük günahlardan dolayı bu yıkılışın olduğuna inanıyor. Adam sonra ne oluyor? Belki başka bir kitabın konusu olur bu. Onun yıkılışının sonuyla başlayan bir kitap. Onu, herhalde daha sakın bir devremde düşünebileceğim. Gene sondan başlamayı düşünüyorum. Bu sefer, formu daha esaslı düşünmeli ve yoğun, sıkışık bir şey olmalı bu hikâye. Çok uzun olmayabilir. Özellikle dağınık olmamalı. Onun için ne yapacağımı iyi bilmeliyim başından.

Gene Sevin'den mektup beklemeye başladım. Aynı psikoza düşmek istemiyorum oysa. Yalnız çalışabildiğim zamanlar ayakta durabiliyorum. Onun için güçlü olmak zorundayım. Bunu da becermek çok zor. Gerçekler henüz ağır geliyor. İlk günler hafif ve dayanılır gelen şeyler, şimdi biraz ağırlaştı. Fakat hüküm vermemeliyim. O kadar sık değişiyorum ki.

Joseph Losey'in "Secret Ceremony" [Gizli Merasim] adlı bir filmini seyrettim. Yordu beni. Londra'yı, kırmızı, iki katlı otobüsleri görmeye dayanamadım.